

बुढीगंगा गाउँपालिका

गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय

हात्तिमुढा, मोरङ
प्रदेश नं. १, नेपाल

विपद् व्यवस्थापन
कोष संचालन निर्देशिका २०७७

विपद् व्यवस्थापन कोष संचालन निर्देशिका २०७७

प्रस्तावना

प्रकोपले प्राकृतिक एवम् मानव सिर्जित अवस्थाबाट सिर्जना हुने विपत्तिपूर्ण अवस्थालाई ईङ्गित गर्दछ । यसले कुनै पनि ठाउँमा विपत्तिपूर्ण अवस्था सिर्जना भई जनधनको क्षतिको साथै जीवनयापनमा प्रतिकूल असर परी वा पारी प्रकोपबाट प्रभावित व्यक्ति वा समुदायको आफ्नै स्रोत र क्षमताबाट समाधान हुन नसक्ने, बाह्य सहयोगको आवश्यकता पर्ने, दुःखद् तथा कष्टपूर्ण प्राकृतिक वा मानव सिर्जित अवस्था वा जलवायु परिवर्तनबाट हुन सक्ने विपत्तिपूर्ण अवस्थालाई समेत परिलक्षित गरको हुन्छ । नेपाल विपद्का कारण अत्यधिक प्रभावित मूलुक हो । हिमालमा आउने हिम आधि देखी तराईमा हुने बाढी, डुवान, भूईँचालो, हावा हुरी एवम् यस्तै प्रकारका विपदहरु नेपालका वर्षेपिच्छे आईलाग्ने समस्याहरु हुन । भूकम्पीय जोखिमका हिसावले नेपाल विश्वका १९८ मुलुकमध्ये एघारौँ, जलउत्पन्न प्रकोपको जोखिमको हिसावले तीसौँ र जलवायु परिवर्तनबाट उत्पन्न जोखिमको हिसावले चौथो स्थानमा परेको छ । देशका अधिकांश क्षेत्र बाढी, पहिरो, महामारी, आगलागी, शितलहर, हिमताल विस्फोट, हिमपहिरो र भूकम्पको जोखिममा रहेका छन् । यस सन्दर्भमा नेपाल सरकारबाट स्वीकृत “विपद् जोखिम व्यवस्थापन राष्ट्रिय रणनीति, २०६६” मा व्यवस्था भएबमोजिम विपद् जोखिम व्यवस्थापनको कार्यलाई विशेष महत्व दिनु पर्ने आवश्यकता छ । सोअनुरूप विपद् जोखिम व्यवस्थापन पद्धतिलाई विकासका विषयगत क्षेत्रमा मूलप्रवाहीकरण गरी विपद् उत्थानशील समाज विकासको प्रयासलाई अघि बढाउनु जरुरी देखिएको छ । विपद अपभर्त आउने विनासकारी अवस्था हो भने यसको न्यूनिकरणको लागि सतर्कता र पूर्व तयारी एवम् जोखिम र क्षतीको सामना गर्न सक्ने अवस्थामा व्यवस्थित भएर बस्नु बाहेको कुनै विकल्प छैन । त्यसैले जलवायु परिवर्तन र विपद्जन्य जोखिम व्यवस्थापन लाई केन्द्रदेखि स्थानीयस्तर सम्म विस्तार गरी सो सँग जुध्न सक्ने अवस्थाको सिर्जनासम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रममा विपद व्यवस्थापनको विषयलाई मूलप्रवाहीकरण गर्नु पर्ने यथार्थतालाई आत्मसात् गर्दै दीगो विकासको मान्यतालाई सुनिश्चित गरी समृद्ध, आधुनिक, शान्त र न्यायपूर्ण नेपाल निर्माण गर्ने राज्यको दुरगामी भिजनलाई मुर्तता दिँदै, स्थानीय स्रोत, साधन तथा क्षमताको अधिकतम् उपयोग गरी विपद् जोखिम व्यवस्थापनलाई सहभागितामूलक, पारदर्शी, उत्तरदायी, समावेशी र जिम्मेवार बनाउनबुढीगंगा गाउँपालिकामा विपद व्यवस्थापन कोष स्थापना गर्नु पर्ने आवश्यकतालाई आत्मसाथ गरी विपद् जोखिम व्यवस्थापन राष्ट्रिय रणनीति, २०६६ को मूल भावना तथा मर्मलाई आत्मसात गर्दै स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ (२) ले दिएकोअधिकार प्रयोग गरी “विपद् व्यवस्थापन कोष संचालन निर्देशिका, २०७७ गाउँकार्यपालिकाको मिति २००७७।०९।२९ को बैठकबाट स्वीकृत गरी लागू गरीएको छ ।

परिच्छेद- १

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भः

१. यस निर्देशिकाको नाम “विपद् व्यवस्थापन कोष संचालन निर्देशिका २०७७” रहनेछ ।
२. यो निर्देशिका बुढीगंगा गाउँकार्यपालिकाको बैठकबाट अनुमोदन गरेको मितिदेखि लागू हुनेछ ।

२. परिभाषा : विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस निर्देशिकामा:-

- (क) “ऐन” भन्नाले स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ लाई सम्झनु पर्छ ।
- (ख) “ राष्ट्रिय रणनीति भन्नाले विपद् जोखिम व्यवस्थापन राष्ट्रिय रणनीति, २०६६ सम्झनु पर्दछ
- (ग) “निर्देशिका” भन्नाले विपद् व्यवस्थापन कोष संचालन निर्देशिका, २०७७ लाई सम्झनुपर्दछ।
- (घ) “मन्त्रालय” भन्नाले स्थानीय सरकारलाई निर्देशन दिने सङ्घीय तथा प्रादेशिक रुपमा रहेका सम्बन्धित मन्त्रालयलाई सम्झनु पर्छ ।
- (ङ) “विषयगत मन्त्रालय” भन्नाले संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय बाहेकका नेपाल सरकारका संघीय तथा प्रादेशिक रुपमाविकास निर्माण एवं सेवा सुविधाको प्रवाहसँग सम्बन्धित अन्य मन्त्रालयहरूलाई सम्झनु पर्छ ।
- (च) “कार्यनीति” भन्नाले नेपाल सरकारबाट स्वीकृत भएको “विपद् जोखिम व्यवस्थापन राष्ट्रिय रणनीति, २०६६” तथा यो निर्देशिकालाई कार्यान्वयनमा ल्याउन गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयले तयार गर्ने कार्य योजनालाई सम्झनु पर्छ ।
- (छ) “विकास साभेदार” भन्नाले संघीय सरकार, प्रादेशिक सरकार र बुढीगंगा गाउँपालिका बीच एक पक्षीय वा बहुपक्षीय सम्झौता बमोजिम नगद, जिन्सी एवं प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराउने द्विपक्षीय एवं बहुपक्षीय दातृ निकाय, संयुक्त राष्ट्रसंघ, रेडक्रस र अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्था आदिलाई सम्झनु पर्छ ।
- (ज) “स्थानीय तह” भन्नाले नेपालको संविधान तथा स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ बमोजिमगठन भएका स्थानीय सरकारलाई सम्झनु पर्दछ ।
- (झ) “विपद्” भन्नाले प्राकृतिक वा मानव सिर्जित कारणबाट उत्पन्न विपत्तिपूर्ण अवस्था सम्झनु पर्छ र सो शब्दले कुनै पनि ठाउँमा विपत्तिपूर्ण अवस्था सिर्जना भई जनधनको क्षतिको साथै जीवनयापनमा प्रतिकूल असर परी वा पारी विपद्बाट प्रभावित व्यक्ति वा समुदायको आफ्नै स्रोत र क्षमताबाट समाधान हुन नसक्ने, बाह्य सहयोगको आवश्यकता पर्ने, दुःखद् तथा

कष्टपूर्ण प्राकृतिक वा मानव सिर्जित एवम यस्तै प्रकारका विपद् र जलवायु परिवर्तनबाट हुन सक्ने विपत्तिपूर्ण अवस्थालाई समेत सम्भन्नु पर्छ ।

- (ब) “जलवायु परिवर्तन” भन्नाले मानिसका प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष क्रियाकलापबाट विश्व-वायुमण्डलको संरचनामा आइरहेको परिवर्तनलाई कुनै एक समयावधिमा भएको प्राकृतिक जलवायु परिवर्तनसँग तुलना गर्दा देखिने भिन्नतालाई सम्भन्नु पर्छ ।
- (ट) “प्राकृतिक विपद्” भन्नाले हिमपात, हिमपहिरो, हिमताल विस्फोटनबाट उत्पन्न बाढी, अतिवृष्टि, आँधी, अनावृष्टि, खडेरी, हुरीवतास, शीतलहर, तातोहावाको लहर (लू), चट्याङ, असिनापानी, भूकम्प, ज्वालामुखी विष्फोट, पहिरो तथा भूस्खलन लगायत यस्तै प्रकारका प्राकृतिक कारणबाट उत्पन्न विपद्लाई सम्भन्नु पर्छ ।
- (ठ) “गैरप्राकृतिक विपद्” भन्नाले महामारी, अनिकाल, डढेलो, कीटपताङ्क, सूक्ष्म जिवाणु, आतङ्क, पशु तथा बर्डफ्लु, प्यान्डामिक फ्लु, सर्पदंश, जनावर आतङ्क, खानी दुर्घटना, हवाई वा सडक वा जल दुर्घटना, औद्योगिक दुर्घटना, आगलागी, विषाक्त ग्यास वा रसायन चुहावट, विकिरण, ग्यास विष्फोटन, विषाक्त खाद्य सेवन, वातावरणीय प्रदूषण, वनविनाश, भौतिक संरचनाको क्षति तथा विपद्का समयमा गरिने उद्धार कार्यका क्रममा हुने दुर्घटना आदिलाई सम्भन्नु पर्छ ।
- (ड) “विपद् व्यवस्थापन” भन्नाले विपद् जोखिम व्यवस्थापन र न्यूनीकरण, विपद् पूर्वतयारी, विपद् प्रतिकार्य वा विपद् पुनर्लाभसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण क्रियाकलापलाई सम्भन्नु पर्छ ।
- (ढ) “विपद् जोखिम न्यूनीकरण” भन्नाले विपद्पूर्व गरिने विपद् जोखिम विश्लेषण तथा मूल्याङ्कन, विपद् रोकथाम, विपद् न्यूनीकरण तथा विकास कार्यमा विपद् जोखिम न्यूनीकरणको मूलप्रवाहीकरणसँग सम्बन्धित कार्य सम्भन्नु पर्छ ।
- (ण) “पूर्वतयारी” भन्नाले विपद् हुनुपूर्व सम्भावित विपद्को प्रतिकारको लागि गरिने सबैप्रकारका तयारी र विपद्को सम्भावित जोखिम व्यवस्थापन र न्यूनीकरणका कार्यसमेतलाई सम्भन्नु पर्छ ।
- (त) “विपद् प्रतिकार्य” भन्नाले विपद्को घटना हुनासाथ तत्कालै गरिने खोजी तथा उद्धार एवं राहत वितरणसँग सम्बन्धित कार्य र त्यसका लागि गरिने आवश्यक पूर्वतयारीलाई सम्भन्नु पर्छ ।
- (थ) “विपद् पुनर्लाभ” भन्नाले विपद्को घटनापछि गरिनेपुनःस्थापना, पुनर्निर्माण तथा दीगो विकाससँग सम्बन्धित कार्यलाई सम्भन्नु पर्छ ।
- (द) “स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति” भन्नाले यो निर्देशिकाको परिच्छेद २(४)बमोजिम गठन भएको समितिलाई सम्भन्नु पर्दछ ।
- (ध) “योजना” भन्नाले यो निर्देशिका बमोजिम तयार हुने स्थानीय विपद् व्यवस्थापन योजनालाई सम्भन्नु पर्छ ।

- (न) “अनुदान” भन्नाले नेपाल सरकार, गाउँ विकास समिति, गैरसरकारी संघ, संस्था विभिन्न मन्त्रालय, कार्यक्रम, विकास समिति, कोष र दातृ निकाय तथा गाउँपालिकाका विकास साभेदार बाट प्राप्त हुने निःशर्त तथा सशर्त अनुदान, उपलब्ध हुने वित्तीय, प्राविधिक एवं वस्तुगत सहयोगसमेतलाई सम्झनुपर्छ ।
- (प) “लक्षित समूह” भन्नाले आर्थिक रूपमा पछाडि परेका विपन्न वर्गका महिला एवं बालबालिका तथा आर्थिक र सामाजिक रूपमा पिछडिएका सबै जातजातिका विपन्न वर्गहरू (ज्येष्ठ नागरिक, दलित, आदिवासी, जनजाति, मधेशी, मुस्लिम र पछाडि पारिएका वर्ग, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, एकल महिला आदिसमेत), विपद् प्रभावित वा संकटापन्न समुदाय तथा व्यक्तिहरू एवं नेपाल सरकारले लक्षित समूह भनी तोकेका वर्ग एवं समुदायलाई सम्झनुपर्छ ।
- (फ) “कोष” भन्नाले यस निर्देशिका अन्तर्गत रही प्राप्त हुने सम्पूर्ण रकमलाई सम्झनु पर्छ ।
- (ब) “विशेष परिस्थिति” भन्नाले पालिकाबाट भौतिक तथा सामाजिक निर्माणका कार्य हुंदाका बखतमा उक्त कार्य वातावरणीय हिसाबले समेत सजगताका साथ संगसंगै सम्पन्न गर्दै लैजानुपर्ने आवश्यकता देखि जोखिम एवं लागत दुवै हिसाबले प्रभावकारी हुने गरी खर्च गर्नुपर्ने अवस्थालाई सम्झनु पर्दछ ।

परिच्छेद २

स्थानीय विपद व्यवस्थापन समितिको संरचना, काम, कर्तव्य र अधिकार

३. स्थानीय विपद व्यवस्थापन समितिको गठन

- (क) गाउँपालिका स्तरको विपद व्यवस्थापन सम्बन्धि आवश्यकनीति निर्माण, निर्णय तथा निर्देशन प्रदान गर्नको लागि देहाय बमोजिमका सदस्यहरू रहने गरी स्थानीय विपद व्यवस्थापन समितिको रहनेछ ।
१) गाउँपालिका अध्यक्ष	संयोजक
२) गाउँपालिका उपाध्यक्ष	सदस्य
३) गाउँ कार्यपालिकाका सदस्य मध्येबाट गाउँ कार्यपालिकाले मनोति गरेका १ जना महिला सहित ३ जना	सदस्य
४) नेपाल रेडक्रस सोसाईटि, स्थानीय गैरसरकारी संस्था सामुदायिक संस्था सामाजिक संठसंस्था वा प्रतिष्ठित समाजसेवी मध्ये गाउँ कार्यपालिकाले मनोनित गरेका ३ जना	सदस्य
५) स्थानीय स्तरमा उपलब्ध विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धि विज्ञमध्ये गाउँकार्यपालिकाले मनोनयन गरेका २ जना	सदस्य
६) गाउँपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	सदस्य
७) गाउँपालिकाको वातावरण शाखाको प्रमुख	सदस्य सचिव
- विपद र जोखिमको अवस्था र आवश्यकता हेरी अन्य सदस्यहरू समेत थप गर्न सकिने छ ।

४. स्थानीय विपद व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य अधिकार

- क) विपद व्यवस्थापन योजनाको तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमन गर्नु ।
१. विपद व्यवस्थापन सम्बन्धि अन्य समिति तथा उप-समिति लाई सहयोग पुऱ्याउनु ।
 २. विपद सम्बन्धि तालिम, प्रशिक्षण दिने वा दिने व्यवस्था मिलाउने ।
 ३. विपद व्यवस्थापन कोषको स्थापना र संचालनको व्यवस्था मिलाउने ।
 ४. विपद व्यवस्थापनकालागि वार्षिक बजेट छुट्याउने ।
 ५. विपद जोखिम न्यूनिकरणका गतिविधीहरुमा बजेट परिचालन माध्यमबाट तत्काल राहत हुने व्यवस्था मिलाउने ।
 ६. गाउँपालिकामा निर्माण हुने भौतिक संरचना निर्माण प्रक्रियामा सरकार तथा जिल्ला स्तरबाट लागू भएका नीति निर्देशन कार्यान्वयन गर्ने गराउने ।
 ७. विपद व्यवस्थापन योजना, आपदकालिन कार्य योजना, पुनःस्थापना तथा पुनःनिर्माण योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्ने ।
 ८. गाउँपालिकालाई विपद व्यवस्थापन सम्बन्धि आवश्यक पर्ने दस्तावेज तयार गर्ने ।
 ९. विपद व्यवस्थापन र जोखिम न्यूनिकरणका अवधारणालाई मूल प्रवाहीकरण गर्ने ।
 १०. विपद बाट विस्तारित समुदायलाई पुनःस्थापना गर्ने सम्बन्धित निकायहरु संग आवश्यक समन्वय गर्ने ।
 ११. गाउँपालिकाको प्रकोप जोखिम नक्सा बनाउने ।
 १२. विकास निर्माणका कार्यहरुमा विपद व्यवस्थापन र जोखिम न्यूनिकरण संग अन्तरसम्बन्धित विषयहरुलाई मूलप्रवाहीकरण गर्ने गराउने ।
 १३. सामुदायिक प्रकोप व्यवस्थापन समितिहरुलाई गाउँपालिकाका आबद्ध गराई तिनको सूची तयार गरी समितिहरुका कार्यक्रमहरुमा सठाउने ।
 १४. विपद व्यवस्थापन सम्बन्धि जनचेतना तथा क्षमता अभिवृद्धिका कार्य गर्ने गराउने ।
 १५. विपद जोखिम तथा क्षमता विश्लेषण गर्ने ।

(यस अन्तर्गत प्राविधिक अध्ययन र जोखिम विश्लेषण, सामाजिक तथा आर्थिक जोखिम विश्लेषण गर्ने, गाउँपालिकाको क्षमता विश्लेषण गर्ने एवम् संकटासन्नता, जोखिम तथा क्षमता पार्श्वचित्र तयार गर्ने)
 १६. गाउँ विपद योजना तयार गर्ने ।
 १७. गाउँ विपद व्यवस्थापन योजनाको स्वीकृतीका लागि पेश गर्ने ।
 १८. विपद व्यवस्थापन संग सम्बन्धित योजनाहरुको कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्ने
 १९. विपद व्यवस्थापन प्रक्रियालाई समावेशी र सहभागितामूलक बनाउन निम्नानुसारका अन्तरनिहित क्षेत्रहरुलाई प्राथमिकतामा राख्नु पर्नेछ ।
 - क. लैंगिक समानता,
 - ख. सामाजिक समावेशीकरण
 - ग. अपांगता तथा सिमान्तकृत समुदायको पहुँच
 - घ. जीविकोपार्जनका वैकल्पिक क्षेत्रको पहिचान र पछाडि पारिएका बर्गहरुको पहुँच
 - ङ. प्रभावित समुदायको मानवअधिकारको संरक्षण

च. प्रतिकार्यमा न्यूनतम मापदण्डको सुनिश्चिता ।

(५) स्थानीय विपद व्यवस्थापन समितिको जिम्मेवारी देहाय बमोजिम हुनेछः

- (१) विपद व्यवस्थापन कार्यक्रमलाई विकासका नीति, योजना र कार्यक्रममा समायोजन गर्दै लाने ।
- (२) गाउँपालिका अन्तर्गत रहेका समुदाय तहका विपद जोखिम व्यवस्थापन योजना तर्जुमा गरी लागू गर्न आवश्यक पर्ने श्रोत पुस्तिकाहरु तयार गरी क्षमता विकासमा सहयोग गर्ने ।
- (३) स्थानीय स्तरमा विपद व्यवस्थापनको कार्यमा समन्वय तथा सहकार्य स्थापित गर्ने ।

परिच्छेद ३

कोष स्थापना र परिचालन

(६) कोषको व्यवस्था :

विपद आउन नदिन वा पूर्व सूचना प्रणालीबाट क्षती न्यूनीकरण गर्न एवम् राहत, उद्धार मा खर्च गर्न सहज होस भन्ने हेतुले गाउँपालिकाबाट हुने प्रत्येक पुजीगत खर्चको भूक्तानीमा १ प्रतिशत रकम कट्टा गरी सो रकम स्थानीय विपद व्यवस्थापन कोषस्थापा गरिने छ ।

(७) कोषमा जम्मा हुने रकम

- (क) विपद व्यवस्थापनकालागि संघीय सरकारबाट प्राप्त हुने अनुदान ।
- (ख) विपद व्यवस्थापनकालागि प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने अनुदान ।
- (ग) यो निर्देशिका बमोजिम पूजीगत खर्चको भूक्तानीमा कट्टा भई कोषमा जम्मा हुने रकम ।
- (घ) गाउँपालिका बाटप्रत्येक वर्ष विपदका लागि विनियोजित रकम ।
- (ङ) अन्य दातृ निकायबाट यस कोषमा जम्मा हुन आउने रकम ।

(८) कोषको रकम खर्च गर्ने क्षेत्रः

- क) पूर्वतयारी चरणमा
 - १) बाढीको पूर्वतयारी सूचना स्थापीत गर्न ।
 - २) जलवायू परिवर्तनका असरबारे जानकारी दिन ।
 - ३) आगलागिका बारेमा चेतना जगाउन ।
 - ४) शीतलहरको बारेमा सचेतना जगाउन ।
 - ५) भुकम्प सम्बन्धि सचेतना जगाउन ।
 - ६) भवन तथा घर निर्माण गर्नेसिकर्मी तथाडकर्मीहरुलाई तालिमको व्यवस्था गर्न ।
 - ७) जोखिममा रहेका बस्तिहरुलाई स्थानान्तरण गर्न ।
- द) विद्यालय, बालविकास केन्द्र र सामूदायिक भवन निर्माण सम्बन्धि सचेतना कार्यक्रम गर्न ।

- ९) बाढीबाट सुरक्षा गर्न लाईफ ज्याकेटहरु वितरण गर्ने ।
- १०) अन्य सरसफाई तथा सुरक्षा सम्बन्धि कामहरुको बारेमा सचेतना जगाउने ।

ख) विपदको अबस्थामा

- १) खोज तथा उद्धार गर्ने ।
- २) प्राथमिक उपचार गर्ने ।
- ३) भग्नावशेषको व्यवस्थापन गर्ने ।
- ४) उपचार तथा माक्स वितरण गर्ने ।
- ५) रोग सर्न नदिने उपायहरु अबलम्बन गर्ने ।
- ६) मच्छर नियन्त्रणमा भुल तथा औषधि विरण गर्ने ।
- ७) हाटबजारमा माछा मासु काट्न व्यवस्थित गर्ने तथा विक्री वितरण गर्न प्रतिबन्ध लगाउने ।
- ८) सहयोगी हातहरुको खोजी गर्ने ।
- ९) एकद्वार प्रणालीमा सहयोग लिने दिने व्यवस्था गर्ने ।
- १०) विपद प्रतिकार सम्बन्धि काम गर्ने ।
- ११) विपद उद्धारका क्रममा हुने दुर्घटनाको न्यूनिकरण गर्ने ।
- १२) लक्षित समूदायलाई विशेष ध्यान दिने काम गर्ने ।

(ग) विपद पछिको चरणमा:

- १) दीर्घकालीन आधार सहितको योजना तयार गर्ने ।
- २) विपद पुनर्लाभ सम्बन्धि अन्य आवश्यक कामहरु गर्ने ।
- ३) आवश्यक राहत सामग्री वितरण गर्ने ।
- ४) विपदमा परेकाहरुलाई व्यवस्थापन गर्ने ।

परिच्छेद ४

कोष संचालन कार्यविधि

- (९) **खर्च गर्ने विधि** : (क) यो कोषको रकमस्थानीय विपद व्यवस्थापन कोषमाजम्मा गरि गाउँसभाले तय गरेका प्राथमिकताका आधारमा खर्च गरिनेछ । विपद र जोखिमको अबस्था हेरी गाउँसभाले गरेका निर्णय बाहेकका अन्य विषयहरुमा खर्च गर्नु पर्ने भएमा समय र आवश्यकतालाई मध्यनजर गरी गाउँपालिकाले निर्णय गरी खर्च गर्न सकिने छ । जुन खर्चलाई लगत्तै बस्ने गाउँसभाबाट अनुमोदन गर्नु पर्नेछ ।
- (ख) आवश्यकता अनुसार वडास्तरीय विपद व्यवस्थापन कोष स्थापना गर्न सकिने सोको संचालन कोष खडा गर्न सहयोग गर्ने साभेदार संस्थाहरु मध्येबाट १ जना र वडाको सचिवको संयुक्त

दस्तखतबाट खाता सञ्चालन हुने जस सम्बन्धि सम्पूर्ण निर्णय वडा समितिको कार्यालयले गर्ने ।

- (१०) खर्चको सिमा : (क) तोकिएको कार्यमा एकलाख सम्मको खर्च गर्नुपर्दा कार्यक्रमको आवश्यकता, औचित्यता र दीगोपनासमेतका आधारमा अध्यक्षले समितिको परामर्शका आधारमा खर्च गर्न सक्नेछ ।
- (ख) रु दशलाख रकमसम्म खर्च हुनेकार्यक्रममासमितिको निर्णय अनुसार मात्र खर्च गर्न पाईनेछ । (ग) माथि जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि विशेष परिस्थितिमा जतिसुकै रकमको खर्च गर्नुपर्ने भएमासमितिको सिफारीसमा गाउँ कार्यपालिकाले खर्च गर्दादफा१० र ११ ले कुनै बाधा पुऱ्याउने छैन ।
- (११) खर्च गर्न नपाउने : यस कोषमा रहेको रकम विपद व्यवस्थापन कार्यमा बाहेक अन्य प्रयोजनको लागि खर्च गर्न पाइने छैन ।
- (१२) खाता सञ्चालन : विपद व्यवस्थापन कोष संचालनको लागि छुट्टै खाता खोलिनेछ । सो कोषको खाता संचालन प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत र आर्थिक प्रशासन शाखाको प्रमुखको संयुक्त दस्तखतबाट हुनेछ ।
- (१३) लेखापरिक्षण र अनुमोदन : (क) यस कोषबाट भए गरेका खर्च गाउँसभाबाट अनुमोदन गराउनु पर्नेछ ।
- (ख) यस कोषबाट भएको खर्चको ले.प. अन्य खर्चहरुको जस्तै अन्तिम लेखापरिक्षण मलेपबाट गराउनु पर्नेछ ।

परिच्छेद ५

कोष संचालन कार्यक्षेत्र

१४.स्थानीय विपद व्यवस्थापन कोषको कार्य संचालन क्षेत्र देहाय बमोजिम हुनेछ

- (क) विपद र जोखिम संग जोडिएका सम्बन्धित क्षेत्रमा खर्च गर्ने गरी गाउँसभाले तय गरेका क्षेत्रहरु ।
- (ख) विपद व्यवस्थापन र सो को न्यूनिकरणका लागि सचेतना तथा पूर्व तयारी सम्बन्धीकार्यका साथै प्रवर्द्धनात्मक कार्यहरु ।
- (ग) विपद व्यवस्थापन अन्तर्गत रही गाउँसभाका अलावा गाउँ कार्यपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय र विपद व्यवस्थापन कोष संचालन समितिले निर्णय गरे बमोजिमकाक्षेत्रहरु ।

परिच्छेद ६

समितिको बैठक सम्बन्धि व्यवस्था

१५.बैठक संचालन तथा सुविधा :

- (क)स्थानीय विपद व्यवस्थापन समितिको बैठक आवश्यकता अनूसार बस्न सक्नेछ ।
(ख) यसको लागि समितिको संयोजकले बैठकको लागि निर्देशन दिनेछ ।
(ग) स्थानीय विपद व्यवस्थापन समितिको संयोजक नभएको अवस्थामा समितिको बैठक यस समितिका सदस्य एवं उपप्रमुखको संयोजकत्वमा संचालन हुनेछ ।
(घ) स्थानीय विपद व्यवस्थापन कोष व्यवस्थापन समितिका पदाधिकारीहरुले गाउँ कार्यपालिका सदस्यहरुले पाए सरहको बैठक भत्ता पाउनेछन।

परिच्छेद ७

अनुगमन तथा प्रतिवेदन सम्बन्धी व्यवस्था

- १६.अनुगमन गर्ने : यो निर्देशिका अनुसार गरिएको सम्पूर्ण काम कारवाहीहरुको अनुगमन गाउँपालिकाले गर्नेछ ।
१७. प्रतिवेदन पेश गर्नुपर्ने :यो निर्देशिका अनुसार संचालित कार्यक्रमहरुको प्रतिवेदन विपद व्यवस्थापन समितिले चौमासिक रुपमा गाउँ कार्यपालिका बैठकमा पेश गर्नुपर्नेछ ।

परिच्छेद ८

विविध

- १८.खारेजि, संशोधन तथा परिमार्जन : यो कार्यविधी आवश्यकता अनुसार गाउँ कार्यपालिकाको बैठकबाट संशोधन तथा परिमार्जन गर्न खारेज गर्न सक्नेछ ।
१९.बचाउ र अमान्य हुने : (क) यस कार्यविधीमा व्यवस्था भएका कुराहरुको हकमा यसै अनुसार हुने र यसमा नभएका कुराहरुको हकमा प्रचलित कानून तथा स्थानीय सरकार संचालनऐन २०७४ हुने छ ।
(ख) यस कार्यविधिमा भएका व्यवस्थाहरु प्रचलित कानून सँग बाभिएमा बाभिएको हदसम्म स्वतः बदर हुनेछ ।